

O oddělení části obce rozhoduje krajský úřad v přenesené působnosti na návrh obce, na základě kladného výsledku místního referenda. Krajský úřad schválí rozhodnutím oddělení části obce při splnění zákonných podmínek.

Jiné změny území obcí

Změny hranic obcí, při nichž nedochází ke sloučení obcí, připojení obce nebo oddělení části obce, se uskutečňují na základě dohody zúčastněných obcí po projednání s příslušným katastrálním úřadem. Uzavření dohody oznámí obec Ministerstvu financí, Českému úřadu zeměměřickému a katastrálnímu, příslušnému katastrálnímu úřadu a finančnímu úřadu.

V průběhu vývoje územního členění obcí však mohlo dojít k anomáliím. V minulosti mohlo být území obce vymezeno jinak než prostřednictvím celistvých katastrálních území, tj. jinými prostorovými jednotkami odlišnými od katastrálních území. Zákon o obcích proto připouští pro případ selhání dohody obcí o změně území obcí zásah Ministerstva vnitra, které může v tomto omezeném okruhu případů rozhodnout o změně území obcí z moci úřední. Jiné zásahy do změn území z hlediska orgánů státní správy jsou nepřipustné.⁸

5. Státní služba

Státní správa by měla být stabilizujícím a efektivním prvkem fungování státu, který by neměl být ovlivňován výsledky voleb, a to jak státní správa vykonávaná jako přímá orgány státu, tak i vykonávaná jako nepřímá (přenesená působnost) zejména orgány územní samosprávy. Současná právní úprava však tento základní princip fungování veřejné správy ignoruje. Ochrana veřejné správy před politickými zásahy by měla být zajištěna a garantována již od nejvyšších orgánů státní správy. Stejně zásady platí i pro oblast úředníků institucí EU.

Pracovněprávní poměry veřejných zaměstnanců mohou být řešeny jako soukromoprávní nebo veřejnoprávní vztahy. Vzhledem k předmětu pracovní činnosti by měla být převážná část zaměstnanců správních úřadů v režimu veřejnoprávního vztahu – služebního poměru, který předpokládá u zaměstnanců vykonávajících veřejnou správu právní úpravu, odlišnou od úpravy soukromoprávní. Karel Lacina uvádí, že ve Spolkové republice Německo pracovníci státní služby (Beamte) představují přibližně 40 % úředníků veřejné správy. Zbýlých 60 % (Angestellten) jsou úředníci zaměstnávaní na základě ustanov-

⁸ Čl. 101 odst. 4 Ústavy České republiky: „Do činnosti územních samosprávných celků může stát zasahovat, jen vyžaduje-li to ochrana zákona a jen způsobem stanoveným zákonem.“

vení soukromého a pracovního práva. Také ve Velké Británii se co do práv a povinností odlišují „civil servants” přijatí do státní služby na základě „royal prerogative“ (tj. královského privilegia) od úředníků městských, distriktních a hrabských úřadů (majících označení „local government employees“).⁹ Pod pojmem státní služba obvykle rozumíme právní poměry zaměstnanců ve státní správě. V zahraniční literatuře se většinou setkáváme s pojmem public service, který zahrnuje širší okruh zaměstnanců ve veřejné správě. Nelze ovšem zaměňovat zaměstnance státu, kteří konají ve správních úřadech práci v pracovním poměru nebo jiném pracovněprávním vztahu, se státními zaměstnanci, kteří ve správních úřadech vykonávají státní službu ve služebním poměru. Tito státní zaměstnanci se podílejí na výkonu veřejné správy na rozdíl od zaměstnanců státu, kteří jsou také zařazení ve správních úřadech, ale na výkonu veřejné správy se nepodílí a zabezpečují obslužné, provozní nebo administrativní činnosti. Karel Klíma hovoří o typických znacích služebního poměru takto: „Zaměstnanecký vztah se zakládá k určitému státu a zaměstnanec jej často stvrzuje ‚slibem věrnosti‘ (republice, Jeho Veličenstvu apod.) Zaměstnanecký vztah (služební poměr) je založen jmenováním na základě výběru v konkurzu. Na jmenování není nárok. Stát rozhoduje, koho si vybere s nejvyšší zárukou odbornosti a loajality.“¹⁰

Pro výkon určité státní funkce jsou obvykle určeny zákonné podmínky, jež je nutno splnit, a tudíž doložit (prokázat). Stát si může po určitou dobu zaměstnance prověřit, zdali splňuje zákonné a morální podmínky výkonu funkce. Ve služebním poměru státního zaměstnance jsou založeny zvýšené povinnosti i požadavky na vzdělání a zvyšování kvalifikace. Státní zaměstnanec je povinen dodržovat služební kázeň a v případě jejího porušení podléhá kárné odpovědnosti.

Zákon (dokonce již Ústava) může umožňovat omezení některých občanských (politických) práv státních zaměstnanců (typicky odborové právo na stávkou), ale také podnikatelskou svobodu. Zákon může určit vzájemnou neslučitelnost mezi určitými státními funkcemi.

Jako profesní jistotu i kompenzaci náročnějších podmínek stát může zákonem garantovat státním zaměstnancům určité platové výhody, delší dovolenou, dřívější odchod do důchodu, poskytnutí služebního bytu apod.“

⁹ Lacina K. Několik poznámek k systémům státní služby v členských státech Evropské unie. Ústav veřejné správy a práva, Fakulta ekonomicko-správní, Univerzita Pardubice. 2005. Pardubice. Dostupné 22. 8. 2016 na <http://dspace.upce.cz/bitstream/10195/32465/1/CL463.pdf>

¹⁰ Klíma, K. Teorie veřejné moci (vládnutí). 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: ASPI, a. s., 2006. s. 205, 206. ISBN 80-7357-179-X

5.1. Právní úprava státní služby

Státní služba může být upravena některým z následujících způsobů.

Úprava veřejnoprávní

V ČR se stejně jako ve Francii, Itálii, Rakousku, Německu a Belgii uplatňuje veřejnoprávní úprava. Umožňuje upravit širší podmínky služebního poměru, práva a povinnosti úředníků veřejné správy při respektování veřejnoprávní úpravy veřejné správy samotné a potřeb státu. Více odráží charakter veřejné správy a její působnost a zároveň umožňuje výrazně vyšší ochranu úředníků před politickými tlaky. Jelikož je postaven na principu služebního poměru, naplňuje mnohem více požadované cíle, tedy odpolitizování veřejné správy a zajištění kontinuity činnosti veřejné správy a její stability.

Tato úprava je ekonomicky náročnější a má částečně uzavřenou pyramidální strukturu, která omezuje vstup zájemců stojících mimo veřejnou správu do vyšších pozic ve veřejné správě (např. povinné absolvování přípravy na službu).

Nedílnou součástí služebního poměru je kariérní řád a znamená garanci buď kariérního postupu úředníka při splnění taxativně daných podmínek anebo jistotu vyššího platu.

Soukromoprávní úprava

Tento model vychází z principů soukromoprávní úpravy, tj. pracovního poměru, kdy akceptuje zvláštnosti pracovního poměru při výkonu státní správy, jedná se tedy o soukromoprávní úpravu s veřejnoprávními prvky. Je založena na legálních odchylkách od obecné úpravy soukromého práva (např. v občanském zákoníku) a obecné soukromoprávní úpravě pracovního poměru (např. v zákoníku práce) a umožňuje založit pracovní poměr na relativně flexibilnějším základu. Takový pracovní poměr se vyznačuje vyšší mírou stability než pracovní poměr zaměstnanců v soukromé sféře, spočívající v systemizaci pracovních (funkčních) míst státních úředníků a stanovení odchýlných (přísnějších) pravidel pro skončení pracovního poměru státního úředníka. Tato úprava je výrazně méně ekonomicky náročná a umožňuje flexibilnější změny v organizaci i reakci na změny ve společnosti odrážející se v potřebách veřejné správy.

Prostupnost mezi státní správou a samosprávou

Prostupnost mezi státní správou a samosprávou snižuje veřejné výdaje. Větší podíl konkurence vytváří větší tlak na úředníky zvyšovat svoji vlastní kvalitu a odbornost. Na druhou stranu vyžaduje pečlivější právní úpravu ve vazbě na odlišnosti od obecné úpravy soukromého práva. Za rovnocennou obecné části úřednické zkoušky podle služebního zákona se považuje obecná část zkoušky zvláštní odborné způsobilosti úředníka územního samosprávného celku. Vláda může nařízením stanovit, že zvláštní část zkoušky zvláštní odborné způsobilosti úředníka územního samosprávného celku k výkonu konkrétní správní činnosti se považuje za rovnocennou zvláštní části úřednické zkoušky pro příslušný obor služby. Vláda může dále nařízením stanovit, že za rovnocennou zvláštní části úřednické zkoušky se považuje zkouška podle jiného zákona, je-li její obsah a rozsah se zvláštní částí úřednické zkoušky srovnatelný.

Státní zaměstnanec

Státním zaměstnancem je fyzická osoba, která splňuje stanovené předpoklady a požadavky, úspěšně ukončila přípravu na službu, byla jmenována do služby podle zákona a složila služební slib.

Státní zaměstnanec není možné zaměňovat s kategorií zaměstnanců označovanou jak zaměstnanci státu, jejich pracovní vztah se neřídí služebním zákonem, ale zpravidla obecným pracovněprávním předpisem, i když je jejich zaměstnavatelem také stát. Jedná se o pracovní pozice, jejich součástí není ani částečně rozhodování o právech a vrchnostenský výkon správy. Zpravidla se jedná o tzv. obslužné profese, a to bez ohledu na možnou vysokou kvalifikaci, např. IT odborníci, ekonomické a účetní pozice, provozní činnosti, autodoprava, správa a údržba technologií.

Povinnosti státních zaměstnanců

Při vymezení pojmů v oblasti povinností státních zaměstnanců jsme zobecnili povinnosti vycházející jak z české právní úpravy, tak i z úprav některých států EU.

Služební orgány

Právní úprava státní služby také stanoví, co se považuje za služební orgány a jejich vztah ke státnímu zaměstnanci a naopak. Služebním orgánem nebývá výhradně jen přímý nadřízený, ale i další orgány, např. náměstek pro stát-

ní službu, vedoucí služebního úřadu nebo státní tajemník, personální ředitel sekce pro státní službu. Služební orgán jedná a rozhoduje ve věcech služebního poměru.

Státní tajemník

Česká právní úprava předpokládá pozici státního tajemníka. Jedná se o nejvýše postaveného vedoucího – představeného ve věcech výkonu státní správy, k jejichž plnění byl správní úřad zřízen, s výjimkou organizačních věcí státní služby a správy služebních vztahů státních zaměstnanců. Tyto věci jsou vyhrazeny služebním orgánům.

Služební místo státního tajemníka se zřizuje v ministerstvu a v Úřadu vlády. Státní tajemník má postavení náměstka pro řízení sekce. Státní tajemník řídí činnosti související se zajišťováním organizačních věcí služby, správy služebních vztahů a odměňování státních zaměstnanců a vedoucího služebního úřadu podřízeného ministerstvu a dále plní úkoly související s pracovněprávními vztahy zaměstnanců ve správním úřadu.

System vzdělávání

Vzdělávání zaměstnanců upravuje zákon. Můžeme se setkat s několika druhy vzdělávání státních zaměstnanců.

Prohlubování vzdělání státních zaměstnanců je součástí služebních vztahů státních zaměstnanců. Zaměřuje se na jejich další odborný růst v jimi vykonávaném oboru služby, včetně zdokonalování, popřípadě získávání jazykových znalostí, přitom se vychází z výsledku služebního hodnocení státního zaměstnance.

Zvýšení vzdělání státního zaměstnance probíhá účastí na školení nebo studiu při výkonu služby a je překážkou ve službě na straně státního zaměstnance. Zvýšením vzdělání se rozumí také jeho rozšíření. Ke zvýšení vzdělání státního zaměstnance na náklady služebního úřadu je třeba předchozího souhlasu služebního orgánu.

Příprava na službu

Příprava na státní službu se vykonává ve služebním poměru na dobu určitou v délce zpravidla 12 měsíců, když zákon stanoví pro některé případy délku jinou. V průběhu služebního poměru na dobu určitou skládá zaměstnanec úřednickou zkoušku. Účelem zkoušky je ověřit, zda má zaměstnanec potřebné vědomosti a zda je dostatečně odborně připraven v oboru služby, pro který se

připravoval. Úřednická zkouška má část obecnou a zvláštní. Obecná část úřednické zkoušky je písemná se zaměřením na znalosti organizace a činnosti veřejné správy, práv, povinností a pravidel etiky státního zaměstnance, právních předpisů obecně dopadajících na činnost státní správy a práva Evropské unie.

Po úspěšném vykonání obecné části je možno přistoupit ke zvláštní části úřednické zkoušky, která se koná ústně před zkušební komisí. Účelem zvláštní části úřednické zkoušky je ověřit, zda státní zaměstnanec má potřebné vědomosti a schopnosti a je dostatečně odborně připraven pro další výkon služby v oboru služby, k jehož výkonu byl na služební místo zařazen nebo jmenován.

Služební poměr

Státní služba se vykonává ve služebním poměru. Služební poměr se vyznačuje garancí vyšší míry stability tohoto vztahu než pracovní poměr zaměstnanců v soukromé sféře, a to především stanovením pravidel pro vytváření systemizace pracovních míst státních zaměstnanců a pravidel pro skončení služebního poměru státního zaměstnance. Správní úřad se označuje jako služební úřad a jedná se o služební působišťe státního zaměstnance. Jde o místo, ve kterém státní zaměstnanec vykonává státní službu. Místo (adresa) sídla služebního úřadu nebo organizační složky služebního úřadu je služebním působišťem státního zaměstnance. Státní zaměstnanec vykonává službu na služebním místě v oboru služby, do kterého byl jmenován.

Služební poměr státního zaměstnance vzniká ke státu, nikoliv k jeho orgánu. Dominantním znakem takového vztahu je, že státní zaměstnanec je činný pro stát a je povinen zachovat státu, jako svému zaměstnavateli, věrnost.

Představený

Představeným je státní zaměstnanec, který je oprávněn vést podřízené státní zaměstnance, ukládat jim služební úkoly, organizovat, řídit a kontrolovat výkon jejich služby a dávat jim k tomu příkazy. Za představeného se za podmínek stanovených služebním zákonem považuje i fyzická osoba, která je oprávněna na základě zákona dávat státnímu zaměstnanci příkazy k výkonu služby.

Skončení služebního poměru

Služební poměr skončí v případech stanovených služebním zákonem. Právní úprava skončení služebního poměru představuje v zásadě čtyři skupiny případů. Jedná se o případy právních událostí (smrt státního zaměstnance nebo

jeho prohlášení za mrtvého, popřípadě uplynutí doby, jde-li o služební poměr na dobu určitou), skončení služebního poměru rozhodnutím služebního orgánu, skončení služebního poměru na základě žádosti státního zaměstnance a ze zákona. Služební poměr skončí rovněž dnem vzniku překážky výkonu služby.

5.2. Pracovní vztahy úředníků územní samosprávy

Pracovní poměr úředníka územních samosprávných celků a jejich vzdělávání upravuje zákon. Úředníkem je zaměstnanec územně samosprávného celku podílející se na výkonu správních činností zařazený do obecního či městského úřadu, do magistrátu statutárního města nebo do magistrátu územně členěného statutárního města, do úřadu městského obvodu nebo úřadu městské části územně členěného statutárního města, do krajského úřadu, do Magistrátu hlavního města Prahy nebo do úřadu městské části hlavního města Prahy. Úředníkem územního samosprávného celku, ve smyslu platné právní úpravy, není zaměstnanec zařazený v jeho organizačních složkách, v jeho zvláštních orgánech a ten, který vykonává výhradně pomocné, servisní nebo manuální práce nebo který výkon takových prací řídí. Úředníky nejsou strážníci obecní policie. Za pracovní poměr nelze v souladu se zákoníkem práce považovat dohodu o provedení práce a dohodu o pracovní činnosti. Zákoník práce odlišuje pracovní poměr založený smlouvou a výše uvedené dohody, které označuje jako „dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr“. Podle zákona o úřednících upravuje tento zákon pracovní poměr úředníků. Úředník proto musí být, i v případě, kdy by v komerční sféře přicházelo v úvahu využití některé z uvedených dohod, v pracovním poměru. Pokud se tedy bude jednat o potřebu zástupu za úředníka po dobu jeho nemoci, pro dané místo bude nutné s kvalifikovanou osobou uzavřít v souladu se zákonem o úřednících pracovní smlouvu.

Pojem „správní činnosti“ není v našem právním řádu definován. Správní činnosti můžeme vymezit jako činnost zaměstnance, kterou se podílí na plnění úkolů územního samosprávného celku v samostatné nebo přenesené působnosti v oblasti veřejné správy podle zvláštních právních předpisů. Zaměstnanec územního samosprávného celku bude úředníkem, pokud se alespoň zčásti podílí na plnění úkolů, které jsou územnímu samosprávnému celku v samostatné nebo přenesené působnosti uloženy zvláštními právními předpisy. Správními činnostmi můžeme rozumět plnění úkolů v samostatné nebo přenesené působnosti územního samosprávného celku podle zvláštních právních předpisů. Může se jednat zejména o správní rozhodování, dozor, dohled nebo kontrolu, přípravu návrhů právních předpisů územní samosprávy, úkoly

v krizovém řízení, poskytování informací podle zvláštního právního předpisu a další činnosti vyplývající ze zvláštních zákonů. Pro vymezení obsahu pojmu „správní činnosti“ je možné také využít vyhlášku č. 512/2002 Sb., o zvláštní odborné způsobilosti úředníků územních samosprávných celků, v jejímž § 1 je výčet správních činností, a to jak pro oblast přenesené, tak i samostatné působnosti, pro které se vyžaduje ověření zvláštní odborné způsobilosti. Vše, co je uvedeno v této vyhlášce, je zcela nepochybně správní činností.

Územním samosprávným celkem je obec, kraj, hlavní město Praha a městská část hlavního města Prahy. Úřadem jsou obecní a krajské úřady a magistráty, úřady městských obvodů a městských částí.

Vedoucí úředník je úředník, který je vedoucím zaměstnancem, tj. zaměstnanec, který je vedením na jednotlivých stupních řízení a má oprávnění stanovit a ukládat podřízeným zaměstnancům pracovní úkoly, organizovat, řídit a kontrolovat jejich práci a dávat jim k tomu účelu závazné pokyny.

Vedoucím úřadu je vedoucí úředník, který vykonává funkci tajemníka obecního (městského) úřadu, ředitele krajského úřadu, ředitele Magistrátu hlavního města Prahy nebo tajemníka úřadu městské části hlavního města Prahy.

V obcích, městských částech a obvodech, kde není funkce tajemníka zřízena nebo kde není ustanoven, plní úkoly vedoucího úřadu starosta, který ovšem z titulu funkce není úředníkem.

Pracovní poměr úředníka

Na pracovněprávní vztahy úředníků územních samosprávných celků se vztahuje zákoník práce s odchylkami upravenými zákonem o úřednících. Zákoník práce je zde předpisem obecným a zákon o úřednících předpisem speciálním. Na všechny zaměstnance územních samosprávných celků, kteří nejsou úředníky, se vztahuje v plném rozsahu zákoník práce a ostatní pracovněprávní předpisy.

Předpoklady pro vznik pracovního poměru úředníka

Zákon o úřednících stanoví předpoklady pro vznik pracovního poměru úředníka, a to odchýlně od obecné úpravy.

Úředníkem se může stát fyzická osoba, která

- je státním občanem České republiky nebo je cizím státním občanem, ale v České republice má trvalý pobyt,
- dosáhla věku 18 let,
- je způsobilá k právním úkonům, v kontextu občanského zákoníku svéprávná,

- je bezúhonná,
- ovládá jednací jazyk,
- splňuje další předpoklady pro výkon správních činností, stanovené zvláštním právním předpisem.

Za bezúhonnou se nepovažuje osoba, která byla pravomocně odsouzena pro jakýkoliv trestný čin spáchaný úmyslně nebo pro trestný čin spáchaný v nedbalosti za jednání související s výkonem veřejné správy, pokud se na tuto osobu nehledí, jako by nebyla odsouzena.

Uzavření pracovní smlouvy se zájemcem o práci úředníka musí předcházet veřejná výzva k přihlášení zájemců. Zájemce podává na základě veřejné výzvy k územnímu samosprávnému celku písemnou přihlášku. Obsah veřejné výzvy i přihlášky stanoví zákon o úřednících.

Veřejná výzva se vyvěsí na úřední desce úřadu nejméně na dobu 15 dnů přede dnem stanoveným pro podání přihlášek a současně se zveřejní způsobem umožňujícím dálkový přístup. Zákon zde požaduje splnění obou podmínek současně, tj. zveřejnění vyvěšením i dálkovým přístupem. Za vyhodnocení podaných přihlášek odpovídá vedoucí úřadu, který také zajistí pořízení zprávy o posouzení a hodnocení zájemců. Do této zprávy může každý ze zájemců nahlédnout.

Pro vznik pracovního poměru úředníka krajského úřadu, Magistrátu hlavního města Prahy, obecního úřadu obce s rozšířenou působností, pověřeného obecního úřadu a úřadu městského obvodu nebo městské části, kterému je svěřen výkon přenesené působnosti v rozsahu pověřeného obecního úřadu, je podmínkou výběrové řízení. Výběrové řízení vyhlašuje vedoucí úřadu. Vhodnost uchazeče posuzuje výběrová komise, kterou jmenuje vedoucí úřadu. Jednání komise je neveřejné. Komise pořídí o posouzení uchazečů písemnou zprávu. Do zprávy mají právo nahlédnout všichni uchazeči.

Jmenování do funkce vedoucího úředníka

Jmenování do funkce vedoucího úřadu a vedoucího úředníka je možno na základě výběrového řízení.

Výběrové řízení se zveřejňuje vyhlášením na úřední desce příslušného samosprávného celku a současně také způsobem umožňujícím dálkový přístup. Obsah přihlášky uchazeče je stanoven zákonem o úřednících. Uchazeče posuzuje nejméně tříčlenná výběrová komise, kterou jmenuje a odvolává osoba oprávněná k vyhlášení výběrového řízení. Jednání výběrové komise je neveřejné. Komise posuzuje úplnost přihlášky, přiložené doklady a splnění stanovených předpokladů. O posouzení uchazeče zpracuje písemnou zprávu.

Vedoucí odborů jmenuje rada obce v souladu s ustanovením § 102 odst. 2 písm. g) zákona o obcích a jiné vedoucí úředníky, než vedoucí odborů, jmenuje vedoucí úřadu (tajemník) v souladu s ustanovením § 2 odst. 6 zákona č. 312/2002 Sb. Tato úprava porušuje zásadu oddělení politické moci od výkonu přenesené působnosti, protože rada jako politický – volený orgán má rozhodující slovo ve jmenování vedoucích úředníků odpovědných za nezávislý výkon státní správy.

Vedoucím úřadu se může stát fyzická osoba, která mimo stanovených předpokladů pro úředníka má nejméně tříletou praxi jako vedoucí zaměstnanec nebo při výkonu správních činností v pracovním poměru k územnímu samosprávnému celku nebo při výkonu státní správy v pracovním nebo služebním poměru ke státu. Podmínka praxe se považuje za splněnou také tříletým působením ve funkci člena zastupitelstva územního samosprávného celku, který byl po tuto dobu dlouhodobě pro výkon této funkce uvolněn.

Trvání pracovního poměru

Pracovní poměr s úředníkem je možno uzavřít jen na dobu neurčitou.

V případě, že je nutné zajistit časově omezenou správní činnost nebo nahradit dočasně nepřítomného úředníka, např. v době jeho mateřské nebo rodičovské dovolené nebo v době jeho pracovní neschopnosti, u níž lze na základě lékařského posudku předpokládat, že bude delší než 3 měsíce, lze uzavřít pracovní poměr na dobu určitou.

Převedení na jinou práci

Pro úředníky platí zvláštní úprava převedení na jinou práci, a to z důvodů zahájení trestního stíhání nebo pro nesplnění předpokladů zvláštní odborné způsobilosti.

Je-li proti úředníkovi vedeno trestní stíhání pro podezření z trestného činu, který, byl-li by pro něj úředník pravomocně odsouzen, by byl v rozporu s předpokladem bezúhonnosti, převede se úředník až do skončení trestního řízení na jinou práci, která není správní činností. V případě, že mu taková práce není přidělena, přísluší mu pod dobu maximálně 12 měsíců náhrada platu ve výši 60 % průměrného výdělku.

Neprokázal-li úředník zvláštní odbornou způsobilost ve stanovené lhůtě, převede jej územní samosprávný celek na jinou činnost, pro kterou úředník předpoklady splňuje.

Odvolání z funkce a vzdání se funkce

Pro odvolání z funkce má zákon o úřednících speciální úpravu a neuplatní se zde obecná úprava podle zákoníku práce.

Vedoucího úředníka nebo vedoucího úřadu lze z funkce odvolat, jen

- a) pozbyl-li některý z předpokladů pro vznik pracovního poměru úředníka a výkon činnosti vedoucího úředníka a vedoucího úřadu,
- b) porušil-li závažným způsobem některou ze svých zákonem stanovených povinností nebo se dopustil během posledních šesti měsíců nejméně dvou méně závažných porušení zákonem stanovených povinností,
- c) neukončil-li vzdělávání vedoucích úředníků ve stanovené lhůtě

Odvolání z funkce musí být písemné a vedoucímu úředníkovi nebo vedoucímu úřadu se doručuje. Musí obsahovat důvody odvolání, jinak je neplatné. Výkon funkce končí dnem následujícím po doručení odvolání nebo vzdání se funkce, nebyl-li v odvolání nebo vzdání se funkce uveden den pozdější. Vedoucí úředník nebo vedoucí úřadu se může této funkce též vzdát. Odvoláním nebo vzdáním se funkce vedoucího úředníka nebo vedoucího úřadu pracovní poměr nekončí; to neplatí, jestliže byl pracovní poměr založen jmenováním na dobu určitou.

Při odvolávání vedoucích úředníků platí stejný postup, jako se použije při jmenování. Právo jmenovat i odvolávat vedoucí odborů má podle výslovného znění zákona o obcích rada obce; vedoucí odborů vždy odvolává rada obce, a to podle ustanovení § 102 odst. 2 písm. g) zákona o obcích, bez ohledu na to, zda vedoucí odboru je či není vedoucím úředníkem ve smyslu zákona č. 312/2002 Sb.

Základní povinnosti úředníka

Zákon o úřednících stanoví základní povinnosti odlišně od obecné úpravy v zákoníku práce. Úprava zákoníku práce se v tomto případě nepoužije ani podpůrně.

Vzdělávání úředníků je tedy prohlubování kvalifikace.

Úředník je povinen prohlubovat si kvalifikaci účastí na:

- a) vstupním vzděláváním,
- b) průběžném vzděláváním a
- c) přípravě a ověření zvláštní odborné způsobilosti.

Vedoucí úředník je povinen se též účastnit vzdělávání vedoucích úředníků a vedoucí úřadu vzdělávání vedoucích úřadu.

Omezení plynoucí z postavení úředníka

Úředník nesmí být členem řídicího, dozorčího nebo kontrolního orgánu právnické osoby, jejímž předmětem činnosti je podnikání. To neplatí, pokud do takového orgánu byl vyslán územním samosprávným celkem, jehož je zaměstnancem. Úředníkovi, který byl do takového orgánu vyslán tímto územně samosprávným celkem, nenáleží odměna za výkon této funkce. Odměna nesmí být poskytnuta ani po skončení pracovního poměru.

Úředník může vykonávat jinou výdělečnou činnost jen s předchozím písemným souhlasem územního samosprávného celku, u něhož je zaměstnán. Toto omezení se nevztahuje na činnost vědeckou, pedagogickou, publicistickou, literární nebo uměleckou, na činnost znalce nebo tlumočnicka vykonávanou podle zvláštního právního předpisu pro soud nebo správní úřad, na činnost v poradních orgánech vlády a na správu vlastního majetku.

Zvýšená ochrana úředníka z hlediska plnění úkolů

Zákon o úřednících také rozšiřuje odpovědnost územního samosprávného celku za škodu na majetku úředníka, která byla úředníkovi způsobena pro plnění jeho úkolů (např. úředník vydá rozhodnutí o uložení pokuty a delikvent mu poškodí jeho osobní automobil). Úředník ovšem musí prokázat, že škoda na jeho majetku vznikla v souvislosti s plněním jeho pracovních úkolů. Smyslem této právní úpravy je poskytnout ochranu úředníkovi, neboť úředník se při výkonu své funkce vystavuje určitému riziku a nebezpečí spojeným s povahou jeho funkce.

6. Veřejná správa vykonávaná jinými subjekty

Teorie správního práva rozumí jinými subjekty, které vykonávají veřejnou správu, veřejnoprávní korporace, veřejné ústavy a podniky, které se někdy označují jako právnické osoby veřejného práva a subjekty práva soukromého, např. nadace, nadační fondy, státní fondy.

Specifické postavení má Česká národní banka,¹¹ která je ústřední bankou České republiky, orgánem vykonávajícím dohled nad finančním trhem a orgánem příslušným k řešení krize. Je právnickou osobou veřejného práva se sídlem v Praze a jsou jí svěřeny kompetence správního úřadu.

¹¹ Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů